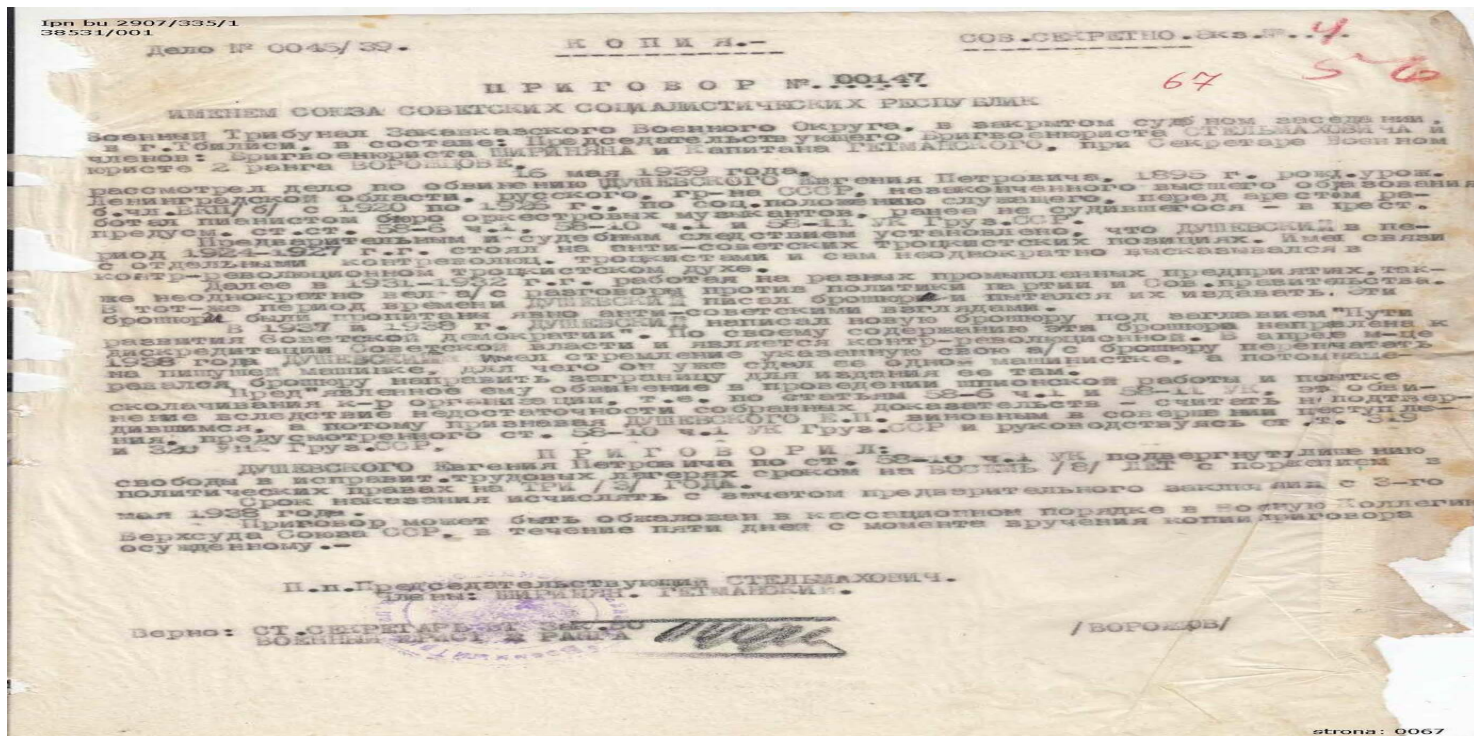

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/zsrs/128400,Sprawy-sledcze-Wielkiego-Terroru-w-Gruzji-1937-1938-Sprawa-Eugeniusza-Duszewskiego.html>

Wyrok Wojskowego Trybunału Zakaukaskiego Okręgu Wojskowego w sprawie Eugeniusza Duszewskiego. Tbilisi, 16 V 1939 r. Dokument pozyskany do zasobu IPN z Archiwum MSW Gruzji (z zasobu IPN)

ARTYKUŁ

Sprawy śledcze Wielkiego Terroru w Gruzji (1937-1938). Sprawa Eugeniusza Duszewskiego

OKRES HISTORYCZNY

(1922-1939) II Rzeczpospolita

Autor: STANISŁAW KOLLER 16.09.2026

Zadania nałożone przez partię komunistyczną na NKWD obligowały go do walki z wewnętrznymi wrogami ZSRS. Prowadzono ją w sposób bezwzględny i

brutalny. Od czekistów wymagano, aby byli wyłącznie trybami w mechanizmie represji. Mieli bezduszenie i mechanicznie mieć ludzką masę.

W procesie likwidacji „wrogów” nie było istotne, czy oskarżeni byli winni zarzucanych im czynów – zadaniem funkcjonariuszy było sprawić, aby się do nich przyznali. To wymagało zastosowania wyszukanych metod i tortur w pracy śledczej.

Koniec Jeżowa, ale nie represji

„Jeśli chcecie być czekistami, zdejmijcie rękawiczki”

–Józef Stalin.

Bycie dobrym czekistą oznaczało gotowość do służby bez skrupułów. Doświadczył tego Eugeniusz Duszewski, s. Piotra, którego sprawa nr 15529 przeciągnęła się poza ścisłe ramy Wielkiego Terroru.

W 1920 r. wstąpił do WKP(b), ale w 1927 r.
został z niej wykluczony jako obcy element.

Przyjmuje się umownie, że Wielki Terror zakończył się po usunięciu Nikołaja Jeżowa ze stanowiska ludowego komisarza spraw wewnętrznych w grudniu 1938 r.

Jednak osoby aresztowane w ramach rozkazów NKWD nie zostały po jego odejściu uwolnione, tylko odpowiednio później skazane, a same represje nie ustały, tylko prowadzono je bardziej starannie.

„Element obcy”

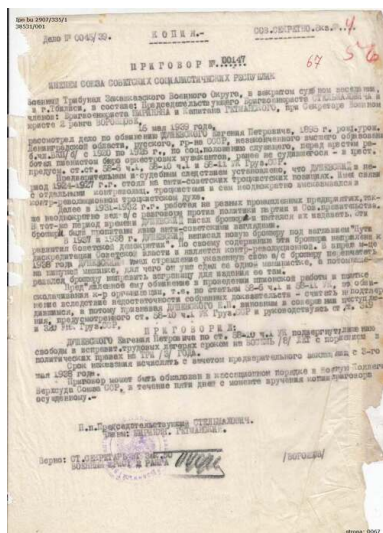
Eugeniusz Duszewski urodził się w 1895 r. w Oranienbaumie (obwód leningradzki). Pochodził z rodziny szlacheckiej i uczęszczał do gimnazjum w Warszawie. Posiadał nieukończone wykształcenie wyższe. W czasie I wojny światowej został wcielony do armii, gdzie dosłużył się stopnia porucznika. Z zawodu był planistą.

W 1920 r. wstąpił do WKP(b), ale w 1927 r. został z niej wykluczony jako obcy element. W tym samym czasie związał się z Heleną Niezgodzińską, która, jak twierdziło NKWD, miała przekazywać informacje polskiemu wywiadowi.

W 1932 r. przeniósł się ze względu na klimat do Tbilisi i pracował w Parowozowni im. Stalina jako starszy inżynier wydziału racjonalizacji.

W 1921 r. podjął pracę w Odessie. W tym okresie nie ukrywał swoich kontrrewolucyjnych poglądów. W 1924 r. zaczął pisać książkę pt. „Drogi rozwoju sowieckiej demokracji”. Po latach, w 1938 r., chciał ją przekazać przez konsulat francuski w Moskwie lub turystę do Francji w celu publikacji.

Od 1931 r. pracował jako planista, prawdopodobnie w Newskim Zakładzie Budowy Maszyn im. Lenina w Leningradzie. W 1932 r. przeniósł się ze względu na klimat do Tbilisi i pracował w Parowozowni im. Stalina jako starszy inżynier wydziału racjonalizacji. W 1934 r. podjął pracę w Związku Muzyków Orkiestrowych i dodatkowo dorabiał grając na pianinie w restauracji „Kaukaz” w Tbilisi.

Wyrok Wojskowego Trybunału
Zakaukaskiego Okręgu
Wojskowego w sprawie
Eugeniusza Duszewskiego. Tbilisi,
16 V 1939 r. Dokument
pozyskany do zasobu IPN z
Archiwum MSW Gruzji (z zasobu
IPN)

„Kontrrewolucyjna agitacja”

3 maja 1938 r. został aresztowany i oskarżony o kontrrewolucyjną agitację w środowisku artystycznym oraz działalność na rzecz polskiego wywiadu z art. 58-6-1, 58-10-1 i 58-11 KK GSRS.

Duszewski chętnie i z nawiązką przyznał się do wszystkiego, co mu zarzucano. Złożone przez niego zeznania są treściwe, a jego wina wybrzmiewa z nich jak z nut. To świadczy, że czekałci dobrze sprawili się ze swoim zadaniem.

Wojskowy Trybunał Zakaukaskiego Okręgu Wojskowego skazał go 16 maja 1939 r. na 8 lat pozbawienia wolności i 3 lata pozbawienia praw politycznych. Była to tylko kara symboliczna, ponieważ „oskarżenie prowadzenia działalności szpiegowskiej i próby utworzenia k[ontr]r[ewolucyjnej] organizacji, z artykułów 58-6, p[unk]t 1 i 58-11 KK” nie zostało z przyczyn niedostatecznego zebrania materiałów dowodowych potwierdzone.

Aresztowany i oskarżony w Wielkim Terrorze, Eugeniusz Duszewski karę odbywał od 28 kwietnia 1940 roku w

kolonii karnej w okresie „normalnych represji”. Dalsze jego losy pozostają nieznane.

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ